

İNANÇ TURİZMİNDE MEVLEVİHANELERİN YERİ

Yrd. Doç. Dr. Asuman Pekyaman

Afyon Kocatepe Üniversitesi

GİRİŞ

İnsanoğlu var olduğu ilk günden itibaren, bir dine ait olma ihtiyacı hissetmiştir. İnsanoğlunun Dünya üzerinde var oluş tarihine bakıldığında birçok değişik din ve inanç grupları ortaya çıkmaktadır. Böylece kutsal yerler insanoğlu tarafından kitlesel hareketler ile ziyaret edilmiştir. Bu hareketler sonucunda alternatif bir turizm olgusu yani “inanç turizmi” doğmuştur (Güzel, 2010). İnsanlar dini gerekleri yerine getirmek, günahlarından arınmak, şükranlarını sunmak, manevi ve sosyal üstünlük sağlamak, konferanslar ve dini toplantılar gerçekleştirmek gibi dini nedenler ile turistik gezi ve ziyaretlerde bulunmaktadır. Ülkemiz de dini değerler taşıyan ve kutsal kabul edilen destinasyonlara ve mekânlara sahiptir.

Anadolu'da, inanç turizmi için Müslümanlık (Topkapı Sarayı'nda “Kutsal Emanetler”, Eyüp Sultan Camisi, Süleymaniye Camisi, Edirne'de Selimiye Camisi, Konya'da Mevlana Türbesi vb.), Hıristiyanlık (Efes, İznik, Antakya, İstanbul vb.) ve Museviliğe (Şanlıurfa, Hatay) ait önemli ziyaret merkezleri vardır (Tapur, 2009: 477). Bu bağlamda ülkemizde yer alan Mevlevihaneler inanç turizmi kapsamında değerlendirilecektir.

İNANÇ TURİZMİ

İnanç turizminin başlangıcı ve inanç turizmine bağlı olarak kutsal yerlere hacılık ziyareti yapma fikri de uzun zaman öncesine dayanmaktadır. Türkiye'de inanç turizmine yönelik çalışmalar 1995 yılında başlamış ve 1995-1998 yılları arasında yabancı tur operatörü, basın mensubu, din adamı ve ilgili uzman kişilerin katılımıyla "inanç turizmi" turları gerçekleştirilmiştir (Tapur, 2009: 477). Din ve turizm arasındaki ilişkiye bakıldığında bir tarafta din, inanç ve ruhsal arayış gibi sebeplerle ortaya çıkan kutsal hacılık, diğer tarafta da kişisel veya ruhsal ihtiyaçları nedeniyle turizme yönelen genel turist bulunmaktadır. Hatta inanç turizmine katılan bazı kişiler turisten daha ziyade hacı olabileceği gibi, bazıları da hacıdan ziyade turist olabilirler (Şaman, 2009: 15).

İnsanların yaşadıkları, çalıştıkları ve çeşitli gereksinmelerini karşıladıkları yerlerin dışında, inanç merkezlerini ziyaret etmek suretiyle inançlarının gereğini yerine getirmek amacıyla gerçekleştirdikleri dini amaçlı turistik gezilerin, turizm olgusu içerisinde değerlendirilmesi inanç turizmi olarak tanımlanabilir (Zaman, Mehmet,2005). İnanç turizmi aynı dine mensup fakat dünyanın farklı yerlerinde yaşayan insanları, mensup oldukları dinin kutsal mekânlarında biraraya getirerek, bu insanların dini inançlarını paylaşmalarını ve o kutsal mekanın bulunduğu yöre insanları ile de sosyal ve kültürel iletişim kurulmasını sağlamaktadır. Dolayısıyla inanç turizmi insanlar arasında sevgi, saygı ve iletişimi destekleyen, yaşadığımız dünyada hoşgörü, iyilik, barış ve beraberlik gibi duygu ve düşüncelere katkı sağlayan organizasyonlardan biridir.

İnanç turizmi genellikle üç şekilde yapılmaktadır (Arınç, 2002: 112):

1. Hac gezisi olarak kutsal yerlere yapılan grup veya bireysel ziyaretler
2. Belirli dini tarihlerde önemli dini olayların yıldönümlerinde gerçekleşen büyük ölçekli toplantılara katılmak
3. Turistik bir güzergah üzerindeki önemli dini yerleri ve yapıları ziyaret etmek

İnanç turizmi manevi bir amaç taşımaktadır. İnanç turizminin gerçekleştirilmesinde aşağıdaki hedefler söz konusudur:

• *Dini gereklerden biri olarak hac görevini yerine getirmek:* Birçok din için hac manevi bir arınma, kurtuluş ve bir ibadet şekli olarak görülürken Müslümanlar ve Yahudiler için şartlara bağlı bir zorunluluktur.

• *Bir adağı yerine getirme, şükranlarını sunma, günahlarından arınma ve dileklerini bildirme:* İnsanlar yaşamlarında dünyevi yollarla çözülemeyen bir sorunla karşılaştıklarında bu sorunu çözebilmek için ilahi bir yardım arayışına girmektedir. Kutsal bir yere yapılan ziyaretin amacı o sitenin ilahi muhafızının aracılığıyla bu tür bir yardım yakarışının iletilmesini sağlamaktır. Burada inananlar günahlarını itiraf etmekte, adaklar adamakta, tövbe etmekte ve gelecekte daha kutsal bir yaşam süreçlerine dair kararlarını açıklamaktadır.

• *Sosyal ve manevi yönlerden üstün bir konuma ulaşma:* Sosyal yönden bakıldığında, dini bir yolculuk yapmak birçok toplumda bir erdem olarak kabul edilen dindarlığın bir göstergesidir.

• *Belirli dini olayları kutlama ve anma:* Her dinin, mensuplarınca kutsal sayılan belirli olaylarla bağlantılı törenleri ve inançları bulunmaktadır. Peygamberlerin doğumları, kutsal kişilerin ölümleri ya da onlar tarafından yapılan belirli yolculuklar dini doktrinde ve

efsanelerde kayıtlıdır. Bu tür olaylar dini festivallerde dince önemli sayılan kişilerin yaşamlarını ve faaliyetlerini anmak için temsili olarak tekrarlanmaktadır.

- *Aynı dinden olanlarla ilişki ve bağlantı kurma:* Bu amaç misyoner toplantılarını ve hac yolculuklarını içermektedir. Birçok dinde hac yolculuklarının temel amacı dine mensup kişilerin bir araya gelmesini sağlamak için bir neden yaratma olarak açıklanmaktadır.
- *Hakikati yayma:* Birçok din inananlara gerçekleri öğretme ya da dini yayma gibi amaçlarla misyonerlik faaliyetlerini desteklemektedir.
- *Konferanslar ve dini toplantılar düzenleme:* Dini olmayan örgütler gibi dini gruplar da faaliyetlerini etkili şekilde yürütmeye ihtiyaç duymaktadır. Bu amaçla da dini gruplar gelişimlerini izleyebilecekleri, üyelerinin manevi hedeflerine etkin şekilde ulaşmalarını sağlayacak eğitim verebilecekleri periyodik toplantılar düzenlemektedir (Yılmaz, 2000: 58).

İnanç turizmi ülke içi ve ülke dışı seyahatler bakımından iki şekilde değerlendirilmektedir (Kaya, 1999: 5-6):

1. **Aktif İnanç Turizmi:** Bir ülke insanının başka ülkelere dini inançlarının gereklerini yerine getirmek amacıyla yaptıkları ve bu süre içinde turizm kavramı içindeki ilişkilerden yararlanmaları sonucu ortaya çıkan ilişkiler bütünü gidilen ülke bakımından aktif inanç turizmi olarak değerlendirilmektedir. Aktif inanç turizminin en önemli özelliği, ziyaretin yapıldığı ülke ekonomisine döviz bırakması ve ekonomik bir değer yaratmasıdır. Örneğin Müslümanlar için mukaddes yerler olarak kabul edilen Mekke ve Medine gibi dini merkezlere yapılan seyahatler Suudi Arabistan için aktif inanç turizmi olarak değerlendirilir.
2. **Pasif İnanç Turizmi:** Bir ülke insanların dini inançlarını yerine getirmek amacı ile başka ülkelerdeki dini çekim merkezlerine yaptıkları seyahatleri ve bu seyahatlerde turizm kavramı içindeki ilişkilerden yararlanmaları sonucu ortaya çıkan ilişkiler bu insanların ülkeleri bakımından pasif inanç turizmi olarak değerlendirilmektedir. Müslümanlar için mukaddes yerler olarak kabul edilen Mekke ve Medine gibi dini merkezlere yapılan seyahatler Türkiye için pasif inanç turizmi olarak değerlendirilir. Çünkü bu durum ülke ekonomisinden bir miktar dövizin başka bir ülke ekonomisine gitmesine yol açmaktadır.

Dünya Turizm Örgütü(DTÖ) tahminlerine göre dünya genelinde her yıl 300 milyon turist inanç merkezli olarak seyahat etmektedir. Bu seyahatlerle 18 milyar \$ büyüklüğünde ekonomik bir pazar oluşmaktadır. İnanç turizmi, ekonomik kalkınmanın dışında farklı

inançlara sahip merkezlerin ziyaret edilmesiyle kültürler arası ilişkilerin gelişmesinde katkı sağlayacaktır (Zengin, 2010: 36).

Müslümanlığın en önemli inanç merkezi olan Suudi Arabistan 2005 yılında 3 milyon 680 bin kişi tarafından ziyaret edilmiştir. Kubbetüs Sahra ve Mescidi Aksa'nı bulunduğu Kudüs Yahudiler, Hıristiyanlar ve Müslümanlar için ortak çekim noktasıdır. Yahudiler için ağlama duvarı, Hıristiyanlar için bethelem adı verilen yer Hz.İsa'nın yer olarak bilindiğinden, Müslümanlar için de peygamberler şehri olması, İslam'ın ilk kitabesi olarak kabul edilmesi ve Hz.Muhammed'in buradan miraca yükseldiğinin kabul edilmesiyle bu alan üç semavi din için önemli bir ziyaret merkezi olmuştur (Sargın, 2006:2). İnanç turizmi ile ilgili yapılmış çalışmalar, araştırma ve değerlendirmeler genellikle ülkemize gelen yabancı turistlerin ziyaret merkezleri ve ülkemizden yurtdışına yapılan ziyaretleri kapsamaktadır. Ancak Türkiye toprakları İslam dinine inananlar için de çok önemli bir merkezdir. Bin yılı aşkın bir süre bu topraklara egemen olan Türk-İslam kültürünün ve altı yüzyıl İslam dininin önderliğini yapmış, bir dünya imparatorluğu olan Osmanlı Devletinin ortaya koyduğu dini eserler yanında, manevi kimliği yüceltilmiş "evliya" olarak nitelenen insanlara ait ziyaret yerleri, camiler, yatırlar, türbeler hemen her şehrimizde kutsal yerler olarak bulunmaktadır. Bunun sonucudur ki, İstanbul Topkapı Sarayı'nda "Kutsal Emanetler" dairesi, Eyüp Sultan Camisi, Süleymaniye Camisi, Edirne'de Selimiye camisi, Konya'da Mevlana Türbesi yerli ve yabancı turistlerin en çok ziyaret ettikleri yerlerdir (Sargın, 2006:4).

Dini açıdan kutsal kabul edilen tüm alanların korunması, ziyaretlere uygun şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Marmara Üniversitesi Öğretim Üyesi Erol Kılıç (2002) İnanç Turizmi Günleri'nde yaptığı konuşmada; "İnanç turizmi ülkemizde Müslümanlara yönelik olarak da planlanmalıdır. ABD'de kendilerine Meryemiye diyen bir grup Müslüman, her sene Aralık ayında Konya'ya geldikleri gibi, Efes ve Meryem Ana'yı da ziyaret etmektedir. Ayrıca ülkemizde birçok genç dinler tarihi tahsili almakta veya amatörcü dinler tarihi ile ilgilenmektedir. Bunun yanısıra Türkiye dışındaki Müslümanlar da ülkemiz topraklarındaki dini ziyaret mekânlarını ve eserlerini çok merak etmektedirler. Mesela Bosna'dan gelenler Konya'da Mevlana'yı ziyaret ettikten sonra Abdullah Bosnevi'yi (Alim ve Mutasavvıf) ziyaret etmektedir. Dolayısıyla Konya'daki Mevlana Türbesi ziyareti başta olmak üzere Türkiye'nin sufi güzelliklerini de gösteren bir program yapılabileceği kanaatindeyim" demektedir.

Elbette ki inanç, alınıp satılan ve ticareti yapılan bir mal değildir. Ancak, insanların inançlarının gereği olarak "hacı" olmak, kutsal yerleri görmek, manevi tatmine ulaşmak için seyahat ettikleri de bir gerçektir. Hatta bu yerler sadece inananları değil merak edenler

tarafından da ziyaret edilmektedir. Bu açıdan baktığımızda kutsal topraklar, kutsal mekânlar ziyaret etmek isteyenlerin ziyaretlerini kolaylaştıracak organizasyonlar ile hem ziyaret edilen mekanın hem de manevi duygu ve inançların daha iyi ve doğru şekilde korunmasını sağlayacaktır.

İNANÇ TURİZMİ VE MEVLEVİHANELER

Dini açıdan kutsal sayılan mekânların sadece turizm açısından getirisi düşünülerek değil, taşıdığı manevi ve kültürel değerleri gözetilerek korunması, düzenlenmesi gerekmektedir. Bu sayede bu mekanları ziyaret edenlere kültürel ve dini kökenleri tanıtabilmek, kişinin eksik olduğu konulardaki önyargılardan kurtulmasını sağlamak, saygı, sevgi ve hoşgörüyü daha geniş kitlelere yaymak mümkün olacaktır.

Türk kültüründeki engin hoşgörü düşüncesinin mimarlarından olan Mevlânâ Celâleddin Rûmî'nin evrensel hoşgörü mesajı; farklı din, dil ve kültürden olan insanları aynı coğrafyada birlikte barışla sevgiyle yaşamalarını sağlayarak kaynaştırmıştır. Bütün insanları kucaklayan bu düşünce yerelden ulusala, ulusaldan evrensele yayılarak evrensel bir boyut kazanmıştır. Anadolu kültürel mirasını devralarak bu kültürel mirasa sevgi, hoşgörü mayasını katarak Mevlânâ bu düşüncelerini gelecek kuşaklara, günümüze taşımıştır (Artun, 2007:2). Böylece ortaya çıkan Mevlevîlik, Konya'da bulunan Mevlânâ Dergâhı merkez olmak üzere, kısa sürede Anadolu, Balkanlar ve diğer İslâm beldelerinde yaygınlık kazanmış ve buralarda Mevlana'nın aşkını, cezbesini ve tasavvuf anlayışını yaşatmaya çalışan, her biri aşkın merkezinde musiki konservatuarı ve güzel sanatlar akademisi olan Mevlevihaneler tesis edilmiştir. Mevlevîlikte âsîtânenin diğer tarikatlarda bulunmayan farklı bir anlamı vardır. Bu tarikat erkânına göre âsîtâneler; içerisinde 1001 günlük çile çıkartılan ve dervişlerin eğitim ihtiyaçlarına göre mimari özellikler taşıyan dergâhlardır. Ancak Şimşekler(2012)'in açıklamasına göre; 1001 günlük Mevlevî çilesi yanlış bir bilgilendirmedir. Mevlevî kültüründe 18+3 gün hücreye kapanma vardır. Önce 18 gün hücrede çile çıkarma vardır, eğer zâbitan isterse 3 gün daha kalabilir. Yani toplamda en fazla 21 gün hücrede çile çıkarma vardır. Onun haricinde buraya gelen ve 'Can' olarak ifade edilen Mevlevî adayına okuma-yazması yoksa önce okuma yazma öğretilir, daha sonra semâ meşk etmeye başlamakla birlikte ardından hemen Kur'ân-ı Kerim, Hadis-i Şerifler ve Mesnev-î Şerif dersleri verilir. Hangi sanata yatkın ise o sanat ve çağının gerektirdiği sanatlar öğretilir. Mevlevîhaneler geçmişte, bugün Edebiyat Fakülteleri, İlahiyat Fakülteleri, Güzel Sanatlar Fakülteleri, Devlet Konservatuarları ve Mimarlık Fakültelerinde okutulan bütün derslerin okutulduğu, ve bu fakültelerde verilen eğitimin tamamının verildiği birer eğitim kurumlarıdır.

Bir Mevlevî âsîtânesi umumiyetle geniş bir bahçe içerisinde bulunur ve semahane, türbe, çilehane, hücreler, selamlık, harem dairesi, mutfak, kiler ve meşkhânededen müteşekkil kısımlardan oluşan bir müessesedir. Mevlevî Tarikatı'nın merkezi sayılan Konya'da, "Âsîtâne-i Aliyye" de denilen Mevlânâ Dergâhı'ndan başka, bu özel anlamda âsîtâne olan Mevlevihaneler (Küçük,2010): İstanbul Galata Mevlevîhânesi, İstanbul Yenikapı Mevlevîhânesi, İstanbul Beşiktaş/Bahâriye Mevlevîhânesi, İstanbul Kasımpaşa Mevlevîhânesi, Afyonkarahisar Mevlevîhânesi, Manisa Mevlevîhânesi, Halep Mevlevîhânesi, Bursa Mevlevîhânesi, Eskişehir Mevlevîhânesi, Kâhire Mevlevîhânesi, Gelibolu Mevlevîhânesi'dir.

1228 yılında ailesi ile Konya'ya yerleşen Mevlana fikirleri, insanlığı ve inançları ile büyük kitleleri etkisi altına almıştır. Bu etkiler yüzyıllar boyu sürmüş ve günümüzde de dünya çapında bir düşünür olarak rağbet görmektedir. Mevlana'nın bu etkisi Konya'ya gelen yerli ve yabancı turistlerin mutlaka Mevlana Müzesini ziyaretiyle kendini göstermektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığı Hz. Mevlana'nın doğumunun 800. Yılına yönelik aldığı karar doğrultusunda Bakanlık bünyesinde kutlamaların planlanması, koordinasyonu ve yürütülmesi için bir üst kurul ve bir yürütme kurulu teşkil edilmiştir. Konya ve Mevlana tanıtımının başlıca iki amacı vardır (Yarar, 88):

- Mevlana'nın uluslararası düzeyde tanıtılması
- Mevlana ekseninde Konya ve Türkiye'nin uluslararası düzeyde tanıtılması

XIX. Yüzyılda ülkemiz topraklarında "90" tane olan Mevlevihaneden ayakta kalabilen 32 adet Mevlevihane vardır (www.kiliskulturturizm.gov.tr). Çalışmada hem asitane olma özelliği taşıyan, hem de ülkemizde inanç turizmi kapsamında değerlendirilebilecek Mevlevihanelere yer verilmiştir.

KONYA MEVLEVİHANESİ

Mevlevihaneleri inanç turizmi dahilinde ele aldığımızda bu konuda en iyi örnek elbette ki Konya Mevlevihane'sidir. Mevlevi Dergahı ve Türbe 1929 yılında Konya Asar-ı Atika Müzesi adı altında müze olarak hizmete başlamıştır. 1954 yılında ise müze yeniden elden geçirilmiş ve adı Mevlana Müzesi olarak değiştirilmiştir. Müze alanı, bahçesi ile birlikte 6.500 m² iken, yeni istimlak edilerek Gül Bahçesi olarak düzenlenen bölümlerle birlikte 15.000 m²'ye ulaşmıştır. Müzenin avlusunun kuzey ve batı yönü boyunca dervişan hücreleri yer almaktadır. Güney yönü matbah ve Hürrem Paşa Türbesi'nden sonra, Üçler Mezarlığı'na açılan Hamuşan (Susmuşlar) kapısı ile son bulur. Avlusunun doğusunda ise Sinan Paşa, Fatma

Hatun ve Hasan Paşa Türbeleri ile semahane, mescit, Mevlana'nın ve ailesinin mezarlarının bulunduğu ana bina yer alır. Ayrıca avluda Yavuz Sultan Selim'in yaptırdığı üzeri kapalı şadırvan ile Şeb-i Arus (Düğün Gecesi) havuzu ve avlunun kuzey yönünde yer alan Sel-sebil adı verilen çeşme bulunur.

2007 Mevlana yılında Konya ve Hz. Mevlana tanıtımı için; Farsça orijinalinin yanında Türkçe, İngilizce, İtalyanca, Almanca, Fransızca, Urduca, Arapça, İspanyolca, Türkmençe, İsveççe, Arnavutça ve Japonca tercümelemleri ile 13 dilde Mesnevi yayını yapılmış, sema gösterilerinde dağıtılmak üzere yine yabancı dilde Hz. Mevlana'yı ve Konya'yı tanıtan broşürler basılmış, Mevlana Çizgi Filmi'nin Dünyada Gösterimi Yapımı tamamlanan Mevlana çizgi filmi önemli dillere çevrilmiş, Japonya, Güney Kore, A.B.D., Avustralya, Rusya, Pakistan, Hindistan gibi ülkelere gönderilerek 2007 yılında bütün dünyada gösterilmesi için gerekli girişimlerde bulunulmuştur. Kısa bir reklam filmi ülkemiz için önemli bir alan olarak inanç turizminin öne çıkarıldığı, semayı anlatan ve Konya'ya çağırın bir reklam filmi kanallarda yayınlanması için hazırlanmış ve yayınlanmıştır (Altıparmak, 2008).

Konya'da her yıl 1-17 Aralık günlerinde uluslararası çapta olmak üzere Mevlana'yı anma törenleri düzenlenmektedir. Bu süre Mevlevi ayinleri, konferanslar, paneller, sempozyumlar, sohbetler, sergiler, festivaller, basılı ve elektronik yayımlar, filmler, belgeseller ve konserler ile Mevlana'nın düşünceleri binlerce kişiye anlatılıp, yaşatılmaya çalışılmaktadır. Yılın bu zamanı Turizm açısından şehrin en hareketli ve canlı haftası özelliği taşımaktadır. Ayrıca tüm yıl boyunca her cumartesi Mevlana Kültür Merkezinde Sema programları gerçekleştirilmektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığı Mevlana ve ailesinin Konya'ya gelişinin yıl dönümü etkinlikleri, konserler, şiir akşamları, Mevlevi mutfağı sunumu ve çeşitli festivallerin de organizasyonlarını gerçekleştirmektedir. Konya Büyükşehir Belediyesinin yaptığı çalışmalar ise; Basılı kitaplar (mesnevi (farklı dillerde), salname, aşkın terapi), Konya Ansiklopedisi (tarihi ve kültürel yönlerini bütünüyle ele alacak bir ansiklopedi), Yıl boyunca her cumartesi devam eden Sema töreni ve Ayini Şerif, Mesnevi dersleri, Kültürel geziler, Anma programları (Kutlu doğum haftası), Hz. Mevlana'nın Konya'ya geliş töreni, Komak kapsamında yabancı ülkelerde gerçekleştirilen sergiler, açılışlar, Mevlana kültür vadisi projesi kapsamında şehir merkezinde park ve bahçelerde düzenlemelerdir (Yarar, 89-90).

Mevlana müzesi Konya turizminde önemli bir yere sahiptir. Çünkü Konya iline gelen hemen hemen her turist mutlaka Mevlana müzesini ziyaret etmektedir. Bu nedenle müze Türkiye'de en fazla ziyaret edilen müzelerin başında gelmektedir. Yarar'ın yapmış olduğu

araştırmaya göre Konya'ya gelen ve anket yapılan turistlerin (195 kişi) % 44.6'sı T.C. uyruklu, % 55.4'ü ise yabancı uyruklu olup, bu kişilerin Konya'ya geliş amaçları öncelikli olarak Hz. Mevlana ve müzelerdir.

AFYONKARAHİSAR MEVLEVİHANESİ

Mevlevihaneler içerisinde ilk açılanların başında, Konya'dan sonra Karahisâr-ı Sahib Sultan Dîvânî Mevlevihane'si gelmektedir. Hz.Mevlânâ,6-7 yaşlarında olan oğulları Sultan Veled ile Alâaddin Çelebi ile birlikte Kale Muhafızı Bedrettin Gühertaş'ın davetlisi olarak Afyonkarahisar'a gelmiş, çocuklar da burada sünnet olmuşlardır. Afyonkarahisâr'ın, Mevlevîlik açısından önemli olmasının sebeplerinden biri de Hz. Mevlana'nın torunlarından Mutahhara Hatun'un (Sultan Veled'in kızı) Germiyanoglu Süleyman Şah'a gelin gelmesi (1274) ile Mevlana sülalesinin bir bölümünün burada yaşamış olmasıdır (www.sultandivanimuzesi.com) 2007 yılına kadar camii dışında kullanılmayan Afyonkarahisar Mevlevihanesi 2007 yılında Vakıflar Bölge Müdürlüğü tarafından restore edilerek, Afyonkarahisar Belediyesi imkanları ile müze haline getirilmiştir (www.afyonhaber.com). Bahçesinde Derviş odaları, Matbah, Hamuşan (mezarlık) bulunan Mevlevihane restore edildikten sonra 30 Aralık 2008 tarihinde "Sultan Divani Mevlevihane Müzesi" adıyla Afyonkarahisar Belediyesi bünyesinde hizmet vermeye başlamıştır (www.afyonkulturturizm.gov.tr).

Mevlevihanenin bir de web adresi bulunmakta, Hz. Mevlana'dan Sultan Divani'ye, Afyonkarahisar ve Mevlevilik'e dair bilgiler yer almakta ve Afyonkarahisar Mevlevihanesi sanal olarak gezilebilmektedir. Ayrıca "40 hatimli şifalı aşure" geleneği ilk defa Sultan Divani zamanında Afyonkarahisar Mevlevihanesi'nde başlamış ve birçok Mevlevihane'ye buradan yayılmıştır. Günümüzde bu geleneği devam ettiren tek Mevlevihanedir.

Anadolu'da Asitane (Çile Çıkarılabilen) özelliği olan ender Mevlevihanelerden biri olan Afyonkarahisar Mevlevihanesi'nde Mevlevilikteki tüm aşamalar canlandırılmıştır. Ziyarete açıldığı günden bu yana yaklaşık 300000 kişinin ziyaretine uğramıştır (www.gazete3.com.tr). Mevlevihaneye gelen ziyaretçilere rehberlik hizmeti sunulurken, Hz. Mevlana ve öğretileri sağlıklı bir şekilde aktarılmaya çalışılmaktadır. Afyonkarahisar'ın sahip olduğu termal kaynaklar ve ilde bulunan termal oteller nedeniyle her yıl yüzlerce turist tarafından ziyaret edilen bir il olması inanç turizminin de olumlu bir şekilde gelişmesini sağlayabilir. İle gelen turistler Afyonkarahisar Mevlevihanenin varlığından haberdar edilerek, günübirlik programlar ile ziyaretler sağlanabilir. Hem ilin kültürel anlamda

gelişebilmesi hem de Hz. Mevlana ve Mevlevilik alanında insanların bilgilendirilmesi için tüm bu etkinlikler inanç turizmi kapsamında ele alınarak gerçekleştirilebilir.

KÜTAHYA MEVLEVİHANESİ

Asıl ismi Ergunniye Mevlevihanesi olan ve 700 yıllık geçmişe sahip olan bu eser şimdi “Dönenler Camii” olarak Kütahya halkına hizmet vermektedir (Akkanat, 2012). Mevlevi tarikatının önemli merkezlerinden biri olan Kütahya Mevlevihanesi Konya ve Afyonkarahisar’dan sonra erken dönem Mevlevihaneleri içinde anılan, zamanının en önemli asitaneleri arasında yer almaktadır. Tekke ve zaviyelerin kapatılmasından sonra camii ye çevrilen yapı son olarak 2003 yılında onarılmıştır. Ancak Kütahya Mevlevihanesinin günümüzdeki durumunun oldukça bakımsızdır ve yeni bir restorasyona ihtiyacı vardır (Selçuk Üniversitesi Mevlana Araştırmaları Enstitüsü, 2012). Bu durum mevlevihanenin yerel halkın camii olarak kullanımı dışındaki ziyaretleri engellemektedir.

ESKİŞEHİR MEVLEVİHANESİ

Eskişehir Mevlevihanesi, Eskişehir Odunpazarı semti, Paşa mahallesinde bulunan Kurşunlu Külliyesi içinde yer almaktadır. Kurşunlu Külliyesi, cami, şadırvan, zâviye (medrese), talimhane, düşkünler evi, imaret, mevlevî şeyhlerine ait türbe ve iki kervansaraydan oluşmaktadır. Külliyenin merkezinde cami yer alır. Caminin doğusunda talimhane veya mektep denilen bina; batısında imaret; kuzeybatısında büyük kervansaray; güneybatısında küçük kervansaray ile düşkünler evi; güneydoğusunda âsitâne (mevlevî tekkesi, zâviye) ve mevlevî meşâyihine ait türbe (hâmuşân); kuzeyinde şadırvan yer almaktadır (Adalıoğlu, 2007: 248). Bir süre medrese olarak işlev gören külliyenin Mevlevihane oluşu 1571 senelerine kadar uzansa da tarihi seyri hakkında fazla bir bilgi bulunmamaktadır. Günümüzde cami, 20 hücreli derviş odaları, semahane , harem kısmı, yemekhane, mutfak ve kervansaray ayaktaadır (SÜMAM, 2012).

Hz. Mevlana’nın torunlarından Berna Çelebi 2006 yılında “Eskişehir Mevlevihanesi Kültür Derneği”ni kurmuştur. Dernek Kurşunlu Camii Külliyesi içerisinde eskiden kütüphane olarak kullanılan bölümde faaliyet göstermektedir. Dernek etkinliği olarak her cumartesi Semahane bölümünde halka açık ney üflenmekte, haftada bir gün Mesnevi okumaları yapılmaktadır. Külliyenin Dede ve Derviş hücreleri 18 adet olup burası Geleneksel Türk Sanatının (Hat, Tezhip, Minyatür, Çerçeve, Halı, dokuma vb) icrası ve ürünlerinin satışı için

ilgililere tahsis edilmiştir. Hücrelerin ön kısmındaki boş koridorlar lüle taşından materyallerin sergilendiği alan olarak kullanılmaktadır. Külliye'nin içerisinde geçmişte Çelebiler ve Şeyh Efendiler tarafından lojman olarak kullanılan 4 adet harem odası ve 1 kervansaray, günümüzde Odunpazarı Belediyesi tarafından nikah dairesi ve diğer kültürel etkinlikler için kullanılmaktadır. Asitane olarak görev yapan Eskişehir Mevlevihanesinin Matbah kısmı ve diğer müstemilatı ise renkli üflemler ve sıcak-soğuk cam atölyeleri olarak kullanılmaktadır (SÜMAM, 2012). 2 Nisan 2010 günü açılan Eskişehir Mevlevihanesi Kurşunlu Kütüphanesinde, Eskişehir Mevlevihanesi ile ilgili köşe Hz. Mevlana'nın 738. Vuslatı Şeb-i Arus günü olan 17 Aralık 2011 tarihinde açılmıştır.

2009 yılında restore edilen Eskişehir mevlevihanesi yılda 2.5 milyon turist tarafından ziyaret edilmektedir (www.haberler.com). Konya'dan sonra hem inanç turizminin hem de kültür turizminin yoğun olarak yaşandığı illerden biridir.

GELİBOLU MEVLEVİHANESİ

Gelibolu Mevlevihanesi, Osmanlı devleti sınırları dahilinde kurulmuş, içlerinde çile çıkarılan, derviş yetiştirilen ve adına asitane denilen 13 Mevlevi dergahı arasında en geniş araziye ve en büyük semahaneye sahip olmaktadır.

Dünyanın en büyük mevlevihanesi, asitanesi ve semahanesi özelliklerini elinde bulduran bu yapı 1621 yılında ilk postnişi Azade Mehmet Dede ve dervişleri tarafından inşa edilmiştir. O tarihten sonra çok geniş bir alana yayılarak köfeki taşından minaresi, kiremit çatısı iki katlı semahanesi, semahanenin yanında kadınlar mahfili, divanhanesi, ocaklı köşkü, abdest alma yerleri, derviş hücreleri, şeyhin harem, kütüphanesi ile zamanın en gelişmiş eğitim merkezleri arasında yer almaktaydı. Son onarımı 1889-1900 yılları arasında Sultan 2. Abdülhamit tarafından yapılan Mevlevihane bu yüzyılın başlarında derin bir uykuya dalmıştır. Askeri bölge içinde kalıp önce hastane daha sonradan depo olarak kaderine terk edilen Mevlevihane 1994 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından satın alınarak onarılmış ve 17 Eylül 2005 yılında ziyarete açılmıştır (www.gelibolumevlevihanesi.org). Bu Mevlevihane dini ve kültürel alanda yörenin önemli bir yapısı olarak Gelibolu tarihinde yer almıştır. Ancak Mevlevihane fiziki şartlarının eksikliği nedeniyle tam anlamıyla kullanılamamaktadır. Gelibolu Mevlevihanesi'ni Koruma ve Mevlevi Kültürünü Tanıtma Derneği ile Bursa Mevlana Kültürünü Tanıtma ve Yaşatma Derneği iki seneye yakın süredir her ay düzenli olarak Gelibolu Mevlevihanesi'nde aslına uygun olarak mesnevi sohbetleri ve sema yapmaktadırlar. Ancak yetkili kişiler bu Mevlevihanenin tam anlamıyla faaliyete

geçirilmesi için ilgili kurum ve kişilerin ders ve kurs gibi yardımlarıyla Gelibolu’da bir ekip oluşturulması, burada bir Sema heyetinin harekete geçirilmesi ve Gelibolu Mevlevihanesinin Türk kültür ve sanatının da öğretilip öğrenildiği bir yer haline getirilmesi gerektiğini düşünmektedirler. Bu zengin Mevlevi kültürünün özünün korunması ve tanıtılması için Kültür ve Turizm Bakanlığının ve Konya’daki ilgili kurumların desteklerini beklemektedirler (SÜMAM, 2012).

YENİKAPI MEVLEVİHANESİ

İstanbul’da yer alan uzun yıllar “asitane” olarak kullanılan Yenikapı Mevlevihanesi, selamlığı, haremi, türbesi, semahanesi, muvakkithanesi, hünkar mahfili, matbah-ı şerifi, sarnıçları, hamuşanı ve müştemilat bölümleri ile büyük bir külliye. Başlangıçta semahane, mescit, harem, sebil, türbe ve 18 derviş hücrelerinden meydana gelen yapı sonraki yıllarda geliştirilmiş, bir de kütüphane eklenmiştir. Üst üste geçirdiği yangınlardan sonra uzun yıllar bakımsız halde bırakılan Mevlevihane 2005-2007 yılları arasında şimdiki haliyle yeniden canlandırılmış, yok olan semahane, türbe ve şerbethane kısımları yeniden restore edilmiştir (SÜMAM, 2012). Yenikapı Mevlevihanesi 2010 yılında tüm müştemilatı ile Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi’ne tahsis edilmiştir. Başta Medeniyetler İttifakı Enstitüsü olmak üzere Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Enstitüsü ile araştırma merkezlerinin yer aldığı bu tarihi bina yüksek lisans, doktora öğrencileri ve araştırmacılar için bir kültür ve bilim merkezi olarak hizmet vermektedir (<http://www.fatihsultan.edu.tr>). Semahanesinde periyodik olarak Mukabele-i Şerifler icra edilmekte, bazı sema grupları da burada Sema çalışmaları yapmaktadır. Mevlevihanedeki Dede ve derviş hücreleri Enstitülerin konferans salonu, çalışma odası, derslik ve laboratuvar olarak tefriş edilmiş, aşağı kısımda bulunan derviş hücreleri de kapsamlı bir kütüphane haline getirilerek araştırmacıların hizmetine sunulmuştur. Ayrıca Mevlevihanede her hafta cumartesi günleri taliplere Kuran-ı Kerim tefsiri, Mesnevi dersi, Mevlevi adab ve erkânı verilmektedir.

BAHARİYE (BEŞİKTAŞ) MEVLEVİHANESİ

Beşiktaş Mevlevihanesini XVII. Yüzyılın önde gelen devlet adamlarından Kaptan-ı Derya ve Sadrazam Ohrili Hüseyin Paşa şimdiki Çırağan Sarayı’nın bulunduğu yere 1613 yılında yaptırmıştır. Burada birçok değerli sanatkar ve tanınmış şahsiyetler yetişmiştir (Turnalı, 2005). Ancak XIX. Yüzyılın ikinci yarısında Sultan Abdülaziz tarafından Çırağan

Sarayı yaptırılırken Mevlevihane yıktırılmış ve 1876 yılında geçici olarak Fındıklı'daki Karacehennem İbrahim Paşa Konağı'na taşınarak 2 yıl orada kalmıştır. Oradan İstanbul Teknik Üniversitesi Maden Fakültesinin yerine taşınan Mevlevihane 1873 yılında da Eyüp'ün Bahariye semtine taşınmış ve adı Bahariye Mevlevihanesi olarak değişmiştir. Ancak dergahların kapatılmasından sonra bakımsız kalan, yangın geçiren, bazı bölümleri yıkılan Mevlevihane 2008 yılında Eyüp Belediyesinin başlatmış olduğu Mevlevihane'yi yeniden canlandırma projesini İstanbul Büyükşehir Belediyesi devralarak 2010 yılında tamamlamıştır. Mevlevihane şu anda İslami metot ve eğitimlerin verildiği, konferans ve dini dersler veren bir kurum olarak düşünülmesine rağmen henüz tefrişatı tamamlanmayan, semahanenin de düğün, nişan gibi etkinliklerde yemek yeri olarak kullanılan bir mekan haline dönüşmüştür (SÜMAM, 2012).

GALATA MEVLEVİHANESİ

Galata Mevlevihanesi II. Sultan Beyazıt Devrinin beylerbeyi olan İskender Paşa'nın av çiftliği üzerine 1491 yılında inşa edilmiştir. İlk şeyhi de Mehmed Semâ-i Çelebi'dir. Mevlevihane Sultan III. Mustafa zamanında (1766) yangın geçirmiş ise de aynı sultan zamanında bugün ayakta olan Mevlevihane yaptırılmıştır. Bina daha sonraki yıllarda Sultan III.Selim, II. Mahmud ve Abdülmecid zamanlarında onarım görmüştür. Faaliyetini 1925 yılına kadar sürdüren Mevlevihane 1967-1972 yılları arasında tekrar onarılmıştır. Külliye halinde inşa edilmiş olan Mevlevihane; semahane, derviş hücreleri, şeyh dairesi ve hünkar mahfeli, bacılar kısmı, kütüphane, sebil, muvakkithane, mutfak, türbeler ve hazineden oluşmaktadır.

1975 yılında müze olarak hizmete açılmış olan Galata Mevlevihanesi diğer adıyla Kulekapı Mevlevihanesi devrinin kültürünü ve sanatını yansıtan kurumlardan biridir (muze.semazen.net). İstiklal Caddesi'nin Tünel tarafında Galip Dede Caddesi'nin başında bulunan Galata Mevlevihanesi 2. Beyazıt döneminde Afyon Mevlevihanesi Şeyhi Divane Mehmet Dede tarafından İskender Paşa'nın Galata sırtlarındaki arazisi üzerine kurulmuştur. Mevlevihanenin bulunduğu arazide daha önce Bizans döneminde yapılan St. Theodore Manastırı bulunuyordu. Osmanlı İmparatorluğu'nun İstanbul'u fethinden 38 yıl sonra yaptırdığı ilk binalardan olan Galata Mevlevihanesi, İstanbul'un da ilk ve orijinal haliyle günümüze ulaşabilen tek Mevlevihanesi olma özelliği taşımaktadır (haberler.com: 2011).

İstanbul'un en eski Mevlevi tekkesi olan 520 yıllık Galata Mevlevihanesi, Mevlevi kültürünün gün ışığına çıkarılması ve günümüz müzecilik anlayışının sunduğu modern tekniklerle sergilerin yapılmasına yönelik 2009 yılında başlayan bakım, onarım ve koruma çalışmaları da tamamlanarak İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Ajansı'nın katkılarıyla yenilenmiştir. Osmanlı İmparatorluğu döneminin önemli dervişleri, neyzenleri ve divan şairlerinin kabirlerinin bulunduğu Hamuşan Hazire Alanı'nın restorasyonu da yapılmıştır. Restore edilen eserler arasında Halet Efendi Kütüphanesi, Halet Efendi Türbesi ve Şeyh Galip Dede Türbesi de bulunmaktadır. Çevre düzenlemeleriyle de Mevlevihane bahçesinin ziyaretçilere daha nitelikli hizmet vermesi sağlanmıştır (Zaman Gazetesi, 2011). Mevlevihanede 4 sema grubu haftada 1 gün nöbetleşe olarak Mukabele-i Şerif icra etmekte ve bu organizasyona özellikle İstiklal Caddesinde bulunan otel müşterileri ve turistler ilgi göstermektedir (Sümam, 2012).

KASIMPAŞA MEVLEVİHANESİ (BEYOĞLU)

Kasımpaşa Mevlevihane'si, Kasımpaşa Sururi Mahallesi Mevlevihane Sokağında bulunan, uzun yıllar harap ve perişan bir halde kalan, kendisine uzatılacak bir yardım elini bekleyen bu tarihi yapı ilgisizlikten yok olup giden ve günümüze yalnızca avlu kapısı gelebilmiş bir Mevlevihanedir (www.mevlanakapisi.net).

MANİSA MEVLEVİHANESİ

Manisa Mevlevihanesi Türk kültür ve sanat tarihinde ciddi yeri olan bir yapıdır. Konya Dergahından hemen sonra gelen ana Mevlevi tekkeleri içinde önemli bir merkez sayılmış ve büyük restorasyon hatalarına rağmen orijinal olarak kalabilmiş en eski tarihli Mevlevi asitanesidir (Tanrıkorur, 1995). Mevlevihane 1368-1369 yılları arasında Saruhan Bey'in torunu İshak Çelebi tarafından yaptırılmıştır. 1999-2001 yılında Celal Bayar Üniversitesi tarafından tek ayakta kalan Matbah-ı Şerif kısmı restore edilen Mevlevihane üniversitenin Manisa Yöresi Türk Tarih ve Kültürünü Uygulama Merkezi'ne devredilmiş ve aynı zamanda Müze olarak tefriş edilerek ziyaretçilere açılmıştır (SÜMAM, 2012).

MUĞLA MEVLEVİHANESİ

Muğla Şâhidi Mahallesi'nde bulunan bu Mevlevihanenin ilk kuruluşu 14. yüzyıla kadar inmektedir. Mevlevihanede çeşitli zamanlarda onarım ve yenilemeler yapılmış olup en son Hacı Osman Ağa tarafından 1848 yılında yapılmıştır. Şâhidi'nin mezarı avludaki türbede bulunmaktadır. Cami 1869 yılında onarılmıştır. Bundan sonra Mevlevî postnişini Şeyh Cemal tarafından 1911 yılında bir kez daha onarılmıştır. Cami olarak kullanılan mevlevîhâne ve avlusundaki türbe 2007 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğünce onarılmıştır (Seçkin, 2010). Muğla'yı ziyarete gelenlere Mevlevî kültürü anlatılmakta, ayrıca Ramazan aylarında teravîh sonrası bahçeye serilen hasırlar üzerinde cemaate Hz. Mevlana, eserleri, şiirleri, Şâhidi Dede'nin eser ve şiirleri okunmaktadır. Ayrıca Caminin yanında harabe şeklinde bulunan Şâhidi Dedenin evinin bir kültür evine dönüştürülmesi için yetkililerle görüşmeler devam etmektedir (SÜMAM, 2012). Şu anda Camii olarak kullanılan yapının tam bir Mevlevihane şeklinde düzenlenmesi hem inanç hem de kültür turizmi açısından gereklidir.

TOKAT MEVLEVİHANESİ

Tokat şehri Mevlevilikle Mevlana henüz hayatta iken tanışmıştır. Mevlevîhâne 1638 yılında Muslu Ağa tarafından yaptırılmıştır. Burası şeyh evi, hamam, hazire ve mevlevîhanenin oluşturduğu bir külliye'dir. Külliyedeki yapılardan biri olan, 19. yüzyılda inşa edildiği düşünülen mevlevîhâne 1945'te kadın cezaevi olarak kullanılmış, 1951'de tamir edilerek Kuran kursu hâline getirilmiştir. Tokat Mevlevîhânesi Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce 2004-05 yıllarında şeyh evi ile birlikte onarılmış, "Mevlevîhâne Vakıf Müzesi" adı ile müze olarak kültürümüze kazandırılmıştır (Seçkin, 2010). Oldukça geniş bir alana sahip olan Mevlevihanenin Semahane kısmında sema edilen bölüme yerleştirilen altlarında motor mekanizması ile Sema eden mankenler yer almaktadır. Mevlevihanede Mevlevilikle ilgili fazla eşya bulunmamaktadır (SÜMAM, 2012).

Müzedede; Vakıflar Genel Müdürlüğüne bağlı cami ve mescitlerden elde edilen tarihi eser niteliği kazanmış teberrukat eşyalarından örnekler sergilenmektedir. Eser grupları arasında; Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu, Kırşehir Kayseri ve Tokat yöresinden geç döneme ait halı ve kilim örnekleri yer almaktadır. El yazması Kur'an-ı Kerimler, El yazması diğer kitaplar, şamdanlar, Yağbasan Medresesinin kazı çalışmaları sırasında ortaya çıkan sırlı seramik parçaları, parfüm şişeleri sergilenmektedir. Söz konusu binanın Mevlevihane olması nedeniyle üst katta sema törenini canlandıran semazen maketleri, Mevleviliğe ait sikke,

tespih, kudüm, sema tahtası gibi eşyalar sergilenmektedir. Binanın arka kısmında Şeyh ailesinin ikametine ayrılmış konak ile Hamuşan denilen mezarlık alanı bulunmaktadır (www.mevlanakapisi.net).

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Ülkemiz inanç turizmi açısından oldukça büyük bir potansiyele sahiptir. Üç büyük semavi dinin çeşitli merkezleri Türkiye’de bulunmaktadır. Ayrıca bin yılı aşkın bir süredir İslamiyet hüküm sürmekte, Müslümanlarca kutsal sayılan birçok cami, medrese, türbe, Mevlevihane vb. mekânlar bulunmaktadır. İnsanoğlu varolduğu sürece dini seyahatler de devam edecektir. Bu dini seyahatler eğer dini değerler iyi korunmuşsa, varlığını sürdürüyorsa anlam kazanacaktır. Dolayısıyla dini yapıların zarar görmesi, yıkılması, bakımsız bırakılması hem manevi olarak hem de kültürel değer kaybı olarak kabul edilemez sonuçlardır. Dini değerlerin ve kaynakların kullanma-korunma dengesi içinde sürdürülebilirliğinin sağlanması, etkili tanıtım politikalarının uygulanması gerekmektedir.

İnanç turizmi gün geçtikçe daha geniş kitleleri ilgilendiren bir faaliyet haline gelmiştir. Çalışmaya konu olan Mevlevihaneler, sadece dini amaçlarla değil, Sema gösterilerini izlemek ve bu kültürü daha yakından tanımak isteyen kişiler tarafından turistik amaçlarla da ziyaret edilmektedir. Üstelik Mevlevihaneler sadece orta yaş üzeri kişiler değil gençler tarafından da hem merak edilen hem de ziyaret edilen yerlerdir. Dolayısıyla bu değerın doğru bir şekilde tanıtılması, doğru bir şekilde öğretilmesi gerekmektedir. Çalışmada ele alınan restore edilmiş ve çeşitli onarımlardan geçmiş bazı Mevlevihanelerde Mesnevi dersleri verilmekte, Mukabele-i Şerif icra edilmekte, İslami metot ve eğitimler, konferanslar, dini dersler verilmekte, Kuran-ı Kerim tefsiri, Mesnevi dersi, Mevlevi adab ve erkanı anlatılmakta, Mesnevi sohbetleri ve sema gösterileri yapılmakta, Geleneksel Türk Sanatı icra edilmekte, 40 hatimli şifalı aşure dağıtılmakta, Mevlana ve öğretileri ziyaretçilere aktarılmaktadır. En kapsamlı ve turistik etkinlikler ise Konya’da yapılmakta olup, Mevlana ve ailesinin Konya’ya gelişinin yıldönümü etkinlikleri, konserler, şiir akşamları, Mevlevi Mutfağı sunumu, Sema törenleri, Kutlu Doğum Haftası Anma Programları, yabancı ülkelerde gerçekleştirilen sergi ve açılışlar, sempozyumlar, basılı ve elektronik yayınlar, film ve belgeseller ile Mevlana’nın düşünceleri binlerce kişiye anlatılıp yaşatılmaya çalışılmaktadır.

Ancak bazı Mevlevihanelerin ne yazık ki bakımsız kaldığı, yıkıldığı, bazılarının gerçek anlamından uzaklaşarak farklı amaçlar (kışla, ahır, son zamanlarda düğün

organizasyonları vb.) ile kullanıldığı görülmüştür. Son zamanlarda birçok açılış ve etkinlikte semazenler eğlence kültürünün bir parçası olarak kullanılmaktadır. Şimşekler yaptığı bir açıklamada(2012); “Bugün Mevlevihanesiz Mevleviler, ve Mevlevîsiz Mevlevîhanelerle karşı karşıyayız. Dolayışımız bütün Mevlevîhaneler Mevlevîsiz ve amacı dışında kullanılıyor. Ortalıkta da kendisine Mevlevî denilen bir sürü insan dolaşıyor ve bunların da bağılı oldukları bir Mevlevîhaneleri yok” demektedir. Bu eksiklik veya aksaklıkları gidermek için; sahip olunan Mevlevîhaneleri korumak, onarmak, restore etmek, gerçek amacı dahilinde kullanımını sağlamak, Mevlana ve düşüncelerini, Mevlevilik inanç ve kültürünü insanlara doğru kişilerden doğru bilgiler ile aktarabilmek gerekmektedir. Bu sayede Mevlevîhanelerin ziyaretçi sayısı artacak ve gelen ziyaretçiler bu manevi değerleri hem yakından tanıma hem de öğrenme fırsatı bulacaktır.

İnanç turizmi özel ihtisas gerektirmektedir. Turizmcilerin gerek dini cemaat liderleriyle ve gerekse işin uzmanı ilahiyat bilimcilerle irtibat kurmaları ile dini organizasyon ve seyahatler gerçekleştirilebilir. Ayrıca Kültür ve Turizm Bakanlığının, Yerel yönetimlerin, Dini Liderlerin bir araya gelerek dini organizasyonlara hem maddi hem manevi ve kültürel anlamda katkıda bulunmaları, Mevlevîhane restorasyon ve yenileme çalışmalarının desteklenmesi İnanç Turizminin gelişmesine katkı sağlayacaktır. Bu bağlamda ilin ekonomik getirisine de katkı sağlayacak turizm hareketleri sayesinde Mevlevîhanelerin korunması ve iyileştirilmesini sağlayan bir döngü oluşacaktır.

İnanç insanların en hassas olduğu konulardan biridir ve inançlarını yaşattıkları yerler ise dini mabetlerdir. Dini seyahatler ve turizm hareketleri sonucunda ortaya çıkarılmış birçok dini yapı, eser ve kültürel varlık bulunmaktadır. Turizm sektörü inançlar ve onların kültürel mirasımızdaki tanıklarını koruyup sahiplenebilmeli, onları sadece maddi çıkarlar gözetilmeden gün yüzüne çıkarabilmelidir. Mevlevilik inanç ve kültürünü, Mevlana'nın görüş ve düşüncelerini merak eden, öğrenmek isteyen, dini geçmişinin izlerini arayan kişilere, sahip olduğumuz Mevlevîhaneleri turizm sayesinde ortaya koyarak koruyabilmeli hem de amacına uygun bir şekilde kullanabilmeliyiz. İnanç turizmi genellikle belli bir kitleye hitap eden bir organizasyondur. Ancak Mevlana felsefesi evrensel bir etkiye sahiptir ve dünyadaki birçok farklı dine mensup insanları etkisi altına almıştır ve bu etki devam etmektedir. Ülkemizin sahip olduğu, dünyadaki tüm ülkeler arasında ayrıcalık yaratan bu değer sayesinde ülke imajına katkıda bulunabilir ve hem bu değeri dünyaya tanıtmak, hem de ülkemizi turistik anlamda güçlendirmek adına bu değeri lokomotif bir güç olarak kullanabiliriz. Bu bağlamda ülke imajımızı Mevlana'nın “Gel, gel, ne olursan ol yine gel” sözü üzerine oluşturmalıyız.

KAYNAKÇA

Adalođlu, Hasan Hüseyin, “Eskişehir Mevlevihanesi”, **SÜMAM Yayınları:1**, Bildiriler Serisi: 1, Yık: 2007.

Akkanat, Cevat, “Kütahya’da Ergunniye Mevlevihanesi” yahut: Dönerler Camii”, www.diyandetdergisi.com Alıntı Tarihi: 15.05.2012

Altıparmak, Nadide Ü., “Belediye Mevlana’yı Tam Anlatabildi mi?”, www.arşiv.haberkonya.com Yayın Tarihi: 13.02.2008.

Arıncı, C.Pınar, “Selçuk’ta Kültür Turizmi”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya Anabilim Dalı, İzmir, 2002.

Artun, Erman, “Anadolu ve Rumeli Türk Kültürünün Oluşmasında Sevgi ve Hoşgörü Düşüncesi Mimarı Mevlana Celalettin Rumi’nin Etkisi”, http://turkoloji.cu.edu.tr/HALK%20EDEBIYATI/erman_artun_anadolu_rumeli_mevlana.pdf. Köstence-Romanya, 3-8 Eylül 2007.

Günümüze Kadar Ulaşan Mevlevihaneler. **İnceleme-Rapor. Mevlana Kalkınma Ajansı. Selçuk Üniversitesi, Mevlana Araştırmaları Enstitüsü (SÜMAM). Konya, Şubat 2012.**

Güzel, F. Özlem, “Turistik Ürün Çeşitlendirmesi Kapsamında Yeni Bir Dinamik: İnanç Turizmi”, **Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi**. Y.2010, C.2, S.2., s.87-100.

<http://www.fatihisultan.edu.tr/Yerleskeler--Yenikapi-Mevlevihanesi-Yerleskesi>. 16.05.2012.

Kaya, Hüseyin, **Üçüncü Bin Yıla Girerken Anadolu’da İnançların Buluşması: İnanç Turizmi**. Bursa Valiliđi, F. Özsan Matbaacılık Ltd. Şti. Bursa, 1999.

Kılıç, Erol, “Bir Mekanın Şerefi Orada Bulunan İnsana Göredir”, **İnanç Turizmi Günleri**. 25-27 Ekim 2002, Kuşadası.

Küçük, Sezai, “Aşkın Mekanları: Mevlevihaneler”, www.semazen.net. 10 Ağustos 2010.

Seçkin, Aydın, “Türkiye’deki Önemli Mevlevihâneler ve Mevlevihânelerin Yaşatılmasında Vakıflar Genel Müdürlüğünün Rolü”, **SÜMAM Yayınları:5**, Bildiriler Serisi: 2, 2010.

Şaman, Ebru, “Mersin İli İnanç Turizmi Potansiyelinin Değerlendirilmesi: Mersin’de İnanç Turizmine Katılanların Profili Üzerine Bir Araştırma”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**.

Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Ana Bilim Dalı, Mersin, 2009.

Şimşekler, Nuri, “Mevlevihanelerin Pürmelali”,

http://www.semazen.net/news_detail.php?id=1634, Yayın Tarihi: 20.05.2012.

Tanrıkorur, Barihüda Ş., “Manisa Mevlevihanesinin Restorasyonu, Tenkid ve Teklif”, **Hatıra Kitabı**. İstanbul, 1995.

Tapur, Tahsin, “Konya İlinde Kültür ve İnanç Turizmi”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**. Volume 2 / 9 Fall 2009, 473-492.

Turnalı, Bilgin A., “Eyüp Bahariye Mevlevihanesi Hakkında Aileden ve Yakın Çevreden Derlenen Anılar”, **Eyüp Sultan Sempozyumu IX**. Eyüp Belediyesi. 13-15 Mayıs 2005.

www.afyonkulturturizm.gov.tr

www.sultandivanimuzeesi.com

Yarar, Ali Erkam, “Şehir Pazarlaması ve Şehir Varlıkları: Konya ve Mevlana Örneği”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı, Reklamcılık ve Tanıtım Bilim Dalı, Konya, 2010.

Yılmaz, Burcu Selin, “Türkiye’de Dini Turizm ve Meryem Ana Evi’nin Turistik Potansiyelinin Analizi.” **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2000.

Zaman, Mehmet, “Türkiye’nin Önemli İnanç Turizmi Merkezlerinden Biri: Sümela (Meryemana) Manastırı”, **Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**. Cilt: 6, Sayı: 2, 2005.

Zengin, Ayşe, “Eyüp Kentsel Sit Alanının İnanç Turizmi Kapsamında Değerlendirilmesi ve Yerleşim Dokusunun Korunması Üzerine Bir Araştırma”, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Ana Bilim Dalı, Restorasyon Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2010.

“487 Yıllık Mevlevihane, Kültür Turizmine Kazandırıldı”. <http://www.haberler.com/487-yillik-mevlevihane-kultur-turizmine-3303273-haberi/>. Yayın Tarihi: 26.01.2012.

“Eskişehir Mevlevihanesi yılda 2,5 milyon turist tarafından ziyaret ediliyor!”, www.emlakkulisi.com Yayın Tarihi: 26.01.2012.

“Galata Mevlevihanesi, yenilenen yüzüyle bu yıl ziyarete açılacak”, **Zaman Gazetesi**, Yayın Tarihi: 17.03.2011.

“Galata Mevlevihanesinde Yenileme Çalışmaları”, <http://www.haberler.com/galata-mevlevihanesi-nde-yenileme-calismalari-3171890-haberi/>. Yayın Tarihi: 6 Aralık 2011.

“Gelibolu Mevlevihanesi”. www.gelibolumevlevihanesi.org. Yayın tarihi: 07.04.2012

“Kasımpaşa Mevlevihanesi (Beyoğlu)”, <http://www.mevlanakapisi.net/2011/07/kasimpasa-mevlevihanesi-beyoglu.html> Yayın tarihi: 18.07.2011.

Mevlevihane Ziyaretçileri 300000’e ulaştı”, www.gazete3.com.tr . Yayın Tarihi: 25.04.2012

“Tokat Mevlevihanesi”, <http://www.mevlanakapisi.net/2011/04/tokat-mevlevihanesi.html>.
Yayın Tarihi: 26.04.2011.

“Türkiye’nin En Önemli 2. Mevlevihanesi”, www.afyonhaber.com . Yayın Tarihi:
30.07.2011.

“Mevlevihane”. <http://www.kiliskulturturizm.gov.tr/belge/1-67605/mevlevihane.html>. Alıntı
Tarihi: 18.05.2012.